

PROSVETNIDELE

DOL PRI SORI: SLIKAN STROP IZ L. 1516.

BISTVO NARODNE PESMI.

DR. A. RES.

Analiza narodnih pesmi vseh narodov in časov nas privede do zaključka, »da je narodna pesem neposredno iz čustvenega življenja nastalo petje prirodnih narodov«,¹ ki je v njem zadobila ljudskost najčistejši in najlepši izraz umetniškega hodenja in stremljenja po estetskem ugodju, ki živi v vsakem človeku, v vsakem narodu in se javlja na najrazličnejše načine. Živa ljudskost predpostavlja enotno, preprosto in

prvotno čustvovanje in mišljenje v smislu prirojenega ljudskega značaja. Slednji temelji sicer na nepremičnini, plemenski podlagi, v ljudskosti se pa izraža po dobah, in zato tudi po običajih in naziranjih na različen način. Ljudski značaj je za vsak narod poseben, toda za vse člane istega naroda v bistvu isti, čeravno nam v razvoju skupna duševna last ni tako jasna spričo različnosti duševnih lastnosti posameznikov, ki narod sestavljajo. Čim manj motijo posebna stremljenja posameznikov splošno enakost duševnega stanja, tem močnejše je narodna skupnost prežeta z narodnim značajem. Ljudski značaj, ta talna voda našega bistva, more v gotovih dobah upasti na najprimitivnejše stanje, da ga moremo najti samo v nepremičnem temelju naroda: v kmetih, na zemljo priraslih. Elementarno veselje nad narodno pesmijo je moderni, v svojem bistvu raztrgani človek izgubil, zato jo pa narod tem bolj goji, čim bolj je oddaljen od moderne kulture. Pesem mu je živa notranja potreba, v njej vriska in joče: odtod brezmejna ljubezen, ki jo goji do nje. Zato živi in more živeti narodno petje zgolj v onih krajih, ki so narodnemu značaju najbolj zvesti² in ki jih spaja še enotno, preprosto, prirodno, narodnemu značaju odgovarjajoče čustvovanje in mišljenje, zakaj le te in take pokrajine zagotavljajo narodnemu petju njega bistvene poteze. Iz takega narodnega petja je vzrastla narodna pesem in tu tiči njen bistveni znak. S tem bi potegnili ostro mejo med »narodno« in »umetno« pesmijo: vsaka pesem je narodna, kakor hitro jo narod sprejme in (svobodno) poje, neglede na nje vsebino ali izvor, neglede na to, ali je njen stvaritelj izšel iz ljudskih krogov ali ne, ali je znan ali ni. Nasprotno ni in ne more biti nobena pesem »narodna«, ki v narodnem petju ne živi ali ni živela, najsi tudi v napevu, metriki, občutku in vsebini še tako nalikuje temu, kar smatramo sicer za poseben značaj narodne pesmi.³

Tipičen dokaz za zgorajšnjo trditev nam poleg nešteto drugih (na pr. »Le nocoj še luna mila« (Stritar), »Stara mati kara me« (Gregorčič), »Naš maček« (Jenko), »Mornar« (Prešeren), »Rože je na vrtu plela«, »Izgubljeni cvet« (Gregorčič), »Svetlo solnce se je skrilo« (Slomšek)⁴ nudi med našim narodom

² Prim. naše Bele Kranjce.

³ Bruinier, 23. sl.

⁴ »Slov. nar. pesmi.« Nabral in čveteroglasno postavil M. Bajuk, I. zv. V Ljubljani, 1904.

¹ Böckel, 15.